శ్రీగణపత్యథర్వశీర్షోపనిషత్-(ప్రతిపదార్థం,తాత్పర్యములతో)

రచన - ఆచార్య తాడేపల్లి పతంజలి

(ముంబాయిలో 20 -06 -25 న సిద్ధివినాయక దేవాలయాన్ని సందర్శించిన సందర్భంలో రచనకు బీజాంకురం జరిగింది)

శాంతి పాఠం

ఓం భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవాః .

భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ..

స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిః .

వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ..

ఓం శాంతిః . శాంతిః .. శాంతిః ..

ప్రతిపదార్థం:

ఓం - ఓంకారం లేదా బ్రహ్మం, భద్రం - శుభం, శ్రేయస్సు, కర్ణేభిః - చెవుల ద్వారా, శృణుయామ - వినదుము గాక, దేవాః - దేవతలు, భద్రం - శుభం, పశ్యేమాక్షభిః - కళ్ళతో చూద్దాం, యజత్రాః - యజ్ఞం చేసేవారు, స్థిరైః - దృఢమైన, అంగైః -

అవయవాలతో, తుష్టువాంసః - ఆనందించుదుము, తనూభిః - శరీరాలతో, వ్యశేమ - స్తుతిస్తూ, దేవహితం - దేవతలకు శ్రేయస్సు, యదాయుః - పొందిన ఆయుష్షును.

స్వస్తి - శుభం, న - మాకు, ఇంద్రో - ఇంద్రుడు, వృద్ధశ్రవాః - బాగా వినబడినవాడు/అత్యంత ప్రశంసించబడినవాడు, పూషా - మమ్మల్ని సరైన మార్గంలో నడిపించే దైవం, విశ్వవేదాః - ప్రపంచాన్ని అర్థం చేసుకున్నవాడు, తార్క్ష్యో - గరుడుడు, అరిష్టనేమిః - అరిష్టాలను తొలగించేవాడు (గరుడుడికి ఒక విశేషణం), బృహస్పతిర్దధాతు - బృహస్పతి అనుగ్రహించుగాక, శాంతిః - శాంతి.

తాత్పర్యం:

ఓంకార రూపంలో ఉన్న దైవం మాకు శుభాన్ని ప్రసాదించు గాక. మేము చెవులతో శుభకరమైన విషయాలను విందుము గాక, కళ్ళతో శుభకరమైన వాటిని చూచుదుము గాక. దృఢమైన అవయవాలతో, బలమైన శరీరాలతో, దైవాన్ని స్తుతిస్తూ, మాకు లభించిన ఆయుష్షును పూర్తిగా అనుభవింతుము గాక. ఇంద్రుడు, పూష, గరుడుడు, బృహస్పతి వంటి దేవతలు మాకు శుభాన్ని ప్రసాదించి మమ్మల్ని రక్షించుదురు గాక. మా చుట్టూ (లోపల మరియు వెలుపల) శాంతి నెలకొనుగాక.

ఉపనిషత్తు

హరిః ఓం నమస్తే గణపతయే ..

త్వమేవ ప్రత్యక్షం తత్త్వమసి .. త్వమేవ కేవలం కర్తాఽసి ..

త్వమేవ కేవలం ధర్తాఽసి .. త్వమేవ కేవలం హర్తాఽసి ..

త్వమేవ సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మాసి ..

త్వం సాక్షాదాత్మాఽసి నిత్యం .. 1..

ప్రతిపదార్థం:

హరిః - విష్ణువు, ఓం - ఓంకారం లేదా బ్రహ్మం, నమస్తే - మీకు నమస్కారం (నమః+తే), గణపతయే - గణపతికి, త్వమేవ - నీవే, ప్రత్యక్షం - సాక్షాత్కారం, తత్త్వమసి - ఆ తత్వం నీవే, కేవలం - కేవలం, కర్తాఽసి - సృష్టికర్తవి, ధర్తాఽసి - పోషకుడివి, హర్తాఽసి - సంహారకుడివి, సర్వం - అంతా, ఖలు - నిశ్చయంగా, ఇదం - ఇది, బ్రహ్మాసి - బ్రహ్మం నీవే, త్వం - నీవు, సాక్షాత్ - ప్రత్యక్షంగా, ఆత్మాఽసి - ఆత్మవి, నిత్యం - శాశ్వతంగా.

తాత్పర్యం:

హరి ఓం, గణపతికి నమస్కారం. నీవే ప్రత్యక్షమైన తత్వం. నీవే కేవలం సృష్టికర్తవు, నీవే కేవలం పోషకుడివి, నీవే కేవలం సంహారకుడివి. నిశ్చయంగా ఈ సర్వం నీవే బ్రహ్మం. నీవు శాశ్వతమైన, ప్రత్యక్షమైన ఆత్మవు.

స్వరూప తత్త్వం

ఋతం వచ్మి .. సత్యం వచ్మి .. 2..

ప్రతిపదార్థం:

ఋతం - శాస్త్ర సత్యం, వచ్మి - పలుకుతాను, సత్యం - అనుభవ సత్యం, వచ్మి - పలుకుతాను.

తాత్పర్యం:

నేను శాస్త్రపరమైన సత్యమును, అనుభవపూర్వకమైన సత్యమును మాత్రమే పలుకుతాను.

అవ త్వం మాం .. అవ వక్తారం .. అవ శ్రోతారం ..

అవ దాతారం .. అవ ధాతారం ..

అవానూచానమవ శిష్యం ..

అవ పశ్చాత్తాత్ .. అవ పురస్తాత్ ..

అవోత్తరాత్తాత్ .. అవ దక్షిణాత్తాత్ ..

అవ చోర్ధ్వాత్తాత్ .. అవాధరాత్తాత్ ..

సర్వతో మాం పాహి పాహి సమంతాత్ .. 3..

ప్రతిపదార్థం:

అవ - రక్షించు, త్వం - నీవు, మాం - నన్ను, వక్తారం - వక్తను, శ్రోతారం - శ్రోతను, దాతారం - దాతను, ధాతారం - సృష్టికర్తను/జ్ఞాపకశక్తిని కలిగించేవాడిని, అనూచానం - గురువును, శిష్యం - శిష్యుడిని, పశ్చాత్తాత్ - వెనుక నుండి, పురస్తాత్ - ముందు నుండి, ఉత్తరాత్తాత్ - ఉత్తరం నుండి, దక్షిణాత్తాత్ - దక్షిణం నుండి, ఊర్ధ్వాత్తాత్ - పై నుండి, అధరాత్తాత్ - కింద నుండి, సర్వతో - అన్ని వైపుల నుండి, పాహి - రక్షించు, సమంతాత్ - చుట్టూ.

తాత్పర్యం:

దయచేసి నన్ను, మాట్లాడేవారిని, వినేవారిని, గురువును, శిష్యుడిని, దాతను రక్షించండి. నన్ను వెనుక నుండి, ముందు నుండి, ఉత్తరం నుండి, దక్షిణం నుండి, పై నుండి, కింద నుండి, అన్ని దిశల నుండి రక్షించండి.

త్వం వాఙ్మయస్త్వం చిన్మయః ..

త్వమానందమయస్త్వం బ్రహ్మమయః ..

త్వం సచ్చిదానందాద్వితీయోఽసి ..

త్వం ప్రత్యక్షం బ్రహ్మాసి ..

త్వం జ్ఞానమయో విజ్ఞానమయోఽసి .. 4..

ప్రతిపదార్థం:

త్వం - నీవు, వాఙ్మయః - వాక్కుతో నిండినవాడివి (భాషకు అధిపతి), చిన్మయః - చైతన్యంతో నిండినవాడివి, ఆనందమయః - ఆనందమయుడివి, బ్రహ్మమయః - బ్రహ్మ స్వరూపుడివి (పరమానందం), సత్ - సత్యం, చిత్ - చైతన్యం, ఆనంద - ఆనందం, అద్వితీయః - అద్వితీయుడివి (సాటిలేనివాడివి), అసి - ఉన్నావు, ప్రత్యక్షం - ప్రత్యక్షంగా, బ్రహ్మాసి - బ్రహ్మవు, జ్ఞానమయః - జ్ఞానంతో నిండినవాడివి, విజ్ఞానమయః - విజ్ఞానంతో నిండినవాడివి.

తాత్పర్యం:

నీవు వాక్కు, క్రియ, మరియు ఆలోచన స్వరూపుడివి. నీవు సత్యం, చైతన్యం, ఆనందం. నీవు సమస్త జ్ఞానం మరియు విజ్ఞానం. నీవు అద్వితీయమైన విశ్వ ఆత్మవు. నీవు మా ముందు ప్రత్యక్షమైన బ్రహ్మవు.

సర్వం జగదిదం త్వత్తో జాయతే ..

సర్వం జగదిదం త్వత్తస్తిష్ఠతి ..

సర్వం జగదిదం త్వయి లయమేష్యతి ..

సర్వం జగదిదం త్వయి ప్రత్యేతి ..

త్వం భూమిరాపోఽనలోఽనిలో నభః ..

త్వం చత్వారి వాక్పదాని .. 5..

ప్రతిపదార్థం:

సర్వం - అంతా, జగత్ - లోకం, ఇదం - ఇది, త్వత్తో - నీ నుండి, జాయతే - జన్మించుచున్నది, తిష్ఠతి - నిలబడుచున్నది/నివసించుచున్నది, త్వయి - నీలో, లయమేష్యతి - లయించుచున్నది/కరిగిపోవుచున్నది, ప్రత్యేతి - తిరిగి వచ్చుచున్నది, త్వం - నీవు, భూమిః - భూమి, ఆపః - నీరు, అనలః - అగ్ని, అనిలః - గాలి, నభః - ఆకాశం, చత్వారి - నాలుగు, వాక్పదాని - వాక్కు యొక్క స్థితులు (పరా, పశ్యంతి, మధ్యమ, వైఖరి).

తాత్పర్యం:

ఈ ప్రపంచం నీ ద్వారా సృష్టించబడింది, నీ ద్వారా పోషించబడింది మరియు నీ ద్వారా తిరిగి లయం చేయబడుతుంది. ఈ ప్రపంచం నీ వైపు మొగ్గు చూపుతుంది. నీవు భూమి, నీరు, అగ్ని, గాలి మరియు ఆకాశం అనే పంచభూతాలు. నీవు అన్ని స్తోత్రాలలో నాలుగు-వరుసల శ్లోకాలు (వాక్కు యొక్క నాలుగు స్థాయిలు).

త్వం గుణత్రయాతీతః త్వమవస్థాత్రయాతీతః ..

త్వం దేహత్రయాతీతః .. త్వం కాలత్రయాతీతః ..

త్వం మూలాధారస్థితోఽసి నిత్యం ..

త్వం శక్తిత్రయాత్మకః ..

త్వాం యోగినో ధ్యాయంతి నిత్యం ..

త్వం బ్రహ్మ త్వం విష్ణుస్త్వం రుద్రస్త్వం

ఇంద్రస్త్వం అగ్నిస్త్వం వాయుస్త్వం సూర్యస్త్వం చంద్రమాస్త్వం

బ్రహ్మభూర్భువఃస్వరోం .. 6..

ప్రతిపదార్థం:

త్వం - నీవు, గుణత్రయః - మూడు గుణాలు (సత్వ, రజో, తమో), అతీతః - అతీతుడివి, అవస్థాత్రయః - మూడు అవస్థలు (జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తి), దేహత్రయః - మూడు శరీరాలు (స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ), కాలత్రయ - మూడు కాలాలు (వర్తమాన, భూత, భవిష్యత్), మూలాధారస్థితః - మూలాధారంలో నివసించువాడివి, అసి - ఉన్నావు, నిత్యం - నిత్యం, శక్తిత్రయః - మూడు శక్తులు (ఇచ్ఛ, క్రియ, జ్ఞాన), ఆత్మకః - స్వరూపుడివి, త్వాం - నిన్ను, యోగినః - యోగులు, ధ్యాయంతి - ధ్యానిస్తారు, బ్రహ్మ - బ్రహ్మ, విష్ణుః - విష్ణువు, రుద్రః - రుద్రుడు, ఇంద్రః - ఇంద్రుడు, అగ్నిః - అగ్ని, వాయు - వాయువు, సూర్య - సూర్యుడు, చంద్రమాః - చంద్రుడు, బ్రహ్మభూః - భూలోకం, భువః - భువర్లోకం, స్వః - స్వర్గలోకం, ఓం - ఓంకారం.

తాత్పర్యం:

నీవు మూడు గుణాలకు, మూడు అవస్థలకు (జాగ్రత్, స్వప్న, సుషుప్తి), మూడు శరీరాలకు (స్థూల, సూక్ష్మ, కారణ), మూడు కాలాలకు (గతం, వర్తమానం, భవిష్యత్) అతీతుడివి. నీవు ఎల్లప్పుడూ మూలాధారంలో నివసిస్తావు, అక్కడి నుండి కుండలినీ శక్తి జాగృతమవుతుంది. నీవు ఇచ్ఛాశక్తి, క్రియాశక్తి, జ్ఞానశక్తి అనే మూడు శక్తులకు అధిపతివి. యోగులు నిత్యం నిన్ను ధ్యానిస్తారు. నీవు సృష్టికర్త బ్రహ్మ, పోషకుడు విష్ణువు, సంహారకుడు రుద్రుడు. నీవు ఇంద్రుడు, అగ్ని, వాయువు, సూర్యుడు, చంద్రుడు మరియు మూడు లోకాలు.

గణాదిం పూర్వముచ్చార్య వర్ణాదిం తదనంతరం ..
అనుస్వారః పరతరః .. అర్ధేందులసితం .. తారేణ ఋద్ధం ..
ఏతత్తవ మనుస్స్వరూపం .. గకారః పూర్వరూపం ..
అకారో మధ్యమరూపం .. అనుస్వారశ్చాంత్యరూపం ..
బిందురుత్తరరూపం .. నాదః సంధానం ..
సంహితాసంధిః .. సైషా గణేశవిద్యా ..
గణకఋషిః .. నిచృద్గాయత్రీచ్ఛందః ..
గణపతిర్దేవతా .. ఓం గం గణపతయే నమః .. 7..
ప్రతిపదార్థం:
గణాదిం - గణతో ప్రారంభమై, పూర్వం - ముందుగా, ఉచ్చార్య - పలికి, వర్ణాదిం - వర్ణంతో ప్రారంభమై, తదనంతరం - తరువాత, అనుస్వారః - అనుస్వారం, పరతరః - చివరకు, అర్ధేందులసితం - అర్ధ చంద్రునితో ప్రకాశిస్తున్నది, తారేణ - ఓంకారంతో, ఋద్ధం - సమృద్ధమైనది, ఏతత్ - ఇది, తవ - నీ యొక్క, మనుస్స్వరూపం - మంత్ర స్వరూపం, గకారః - 'గ' అక్షరం, పూర్వరూపం - పూర్వ రూపం, అకారో - 'అ' అక్షరం, మధ్యమరూపం - మధ్య రూపం, అనుస్వారశ్చాంత్యరూపం - అనుస్వారం అంత్య రూపం, బిందురుత్తరరూపం - బిందువు ఉత్తర రూపం, నాదః - నాదం, సంధానం - కలయిక, సంహితాసంధిః - సంహితా సంధి, సైషా - ఇది, గణేశవిద్యా - గణేశ విద్య, గణకఋషిః - గణక ఋషి, నిచృద్గాయత్రీచ్ఛందః - నిచృద్గాయత్రీ ఛందస్సు, గణపతిర్దేవతా - గణపతి దేవత, ఓం గం గణపతయే నమః - ఓం గం గణపతికి నమస్కారం.
తాత్పర్యం:
మీ పేరు 'గ' అక్షరంతో ప్రారంభమై, 'శ' అక్షరంతో ముగుస్తుంది, మధ్యలో 'అ' అక్షరం మరియు అనుస్వారం 'ం' వస్తాయి. ఇవి ఛందస్సులోని గణాలకు, భాషలోని అక్షరాలు, శబ్దాలు, మరియు వ్యాకరణంలోని సంధులకు ప్రతీకలు. ఈ స్తోత్రానికి ఋషి 'గణక', ఛందస్సు 'నిచృద్గాయత్రీ', మరియు అధిష్టాన దేవత 'గణపతి'. 'గం' అనే అక్షరానికి/శబ్దానికి నేను నమస్కరిస్తున్నాను. మంత్రబీజం గం (అర్ధచంద్రబిందువుతో కూడిన) గణపతి యొక్క నిజమైన రూపాన్ని వివరిస్తుంది. ఈ భాగం మంత్రబీజం గం యొక్క లోతైన వైదిక అర్థాన్ని వివరిస్తుంది మరియు దీనిని గణేశవిద్య అని పిలుస్తారు.

గణేశ గాయత్రీ
ఏకదంతాయ విద్మహే . వక్రతుండాయ ధీమహి ..
తన్నో దంతిః ప్రచోదయాత్ .. 8..
ప్రతిపదార్థం:
ఏకదంతాయ - ఏకదంతునికి, విద్మహే - మేము తెలుసుకుంటాము, వక్రతుండాయ - వక్రమైన తొండం ఉన్నవాడికి, ధీమహి - మేము ధ్యానిస్తాము, తన్నో - ఆ దంతి, ప్రచోదయాత్ - ప్రేరేపించుగాక.
తాత్పర్యం:
ఒకే దంతం, వక్రమైన తొండం ఉన్న గణపతికి నమస్కారం. జ్ఞానం మరియు ధ్యానం ద్వారా మేము ప్రేరణ పొందుదుము గాక. ఈ శ్లోకం ఒక ఆసక్తికరమైన సంభాషణను సూచిస్తుంది. ఒక బృందం "ఏకదంతాయ విద్మహే" - మేము ఏకదంతుడిని తెలుసుకున్నాము (మాకు ఏమి అర్థమైందో మీకు తెలుసా?), మరొక బృందం "వక్రతుండాయ ధీమహి" -

మేము అతడిని వక్రతుండుడిగా భావిస్తున్నాము అని ప్రతిస్పందిస్తుంది. ఇప్పుడు వారు ఇద్దరూ ఒకే దైవం గురించి మాట్లాడుతున్నారని అంగీకరించి, కలిసి "తన్నో దంతి ప్రచోదయాత్" - ఆ దంతి మమ్మల్ని ఉత్తేజపరుచుగాక! అని అంటారు.

గణేశ రూపం

ఏకదంతం చతుర్హస్తం పాశమంకుశధారిణం ..

రదం చ వరదం హస్తైర్బిభ్రాణం మూషకధ్వజం ..

రక్తం లంబోదరం శూర్పకర్ణకం రక్తవాససం ..

రక్తగంధానులిప్తాంగం రక్తపుష్పైః సుపూజితం ..

భక్తానుకంపినం దేవం జగత్కారణమచ్యుతం ..

ఆవిర్భూతం చ సృష్ట్యాదౌ ప్రకృతేః పురుషాత్పరం ..

ఏవం ధ్యాయతి యో నిత్యం స యోగీ యోగినాం వరః .. 9..

ప్రతిపదార్థం:

ఏకదంతం - ఒక దంతం ఉన్నవాడు, చతుర్హస్తం - నాలుగు చేతులు ఉన్నవాడు, పాశం - పాశం, అంకుశధారిణం - అంకుశం ధరించినవాడు, రదం - భయం లేనివాడు, చ - మరియు, వరదం - వరాలు ఇచ్చేవాడు, హస్తైర్బిభ్రాణం - చేతులలో ధరించినవాడు, మూషకధ్వజం - మూషిక ధ్వజం ఉన్నవాడు, రక్తం - ఎరుపు రంగులో ఉన్నవాడు, లంబోదరం - పెద్ద పొట్ట ఉన్నవాడు, శూర్పకర్ణకం - చాట వంటి చెవులు ఉన్నవాడు, రక్తవాససం - ఎరుపు వస్త్రాలు ధరించినవాడు, రక్తగంధానులిప్తాంగం - ఎరుపు గంధంతో శరీరం పూయబడినవాడు, రక్తపుష్పైః - ఎరుపు పువ్వులతో, సుపూజితం - బాగా పూజించబడినవాడు, భక్తానుకంపినాం - భక్తుల పట్ల దయగలవాడు, దేవం - దేవుడు, జగత్కారణం - ప్రపంచానికి కారణం, అచ్యుతం - నాశనం లేనివాడు, ఆవిర్భూతం - ఆవిర్భవించినవాడు, సృష్ట్యాదౌ - సృష్టి ప్రారంభంలో, ప్రకృతేః - ప్రకృతి నుండి, పురుషాత్పరం - పురుషుడికి అతీతమైనవాడు, ఏవం - ఇలా, ధ్యాయతి - ధ్యానించువాడు, యో - ఎవరైతే, నిత్యం - నిత్యం, స - అతడు, యోగీ - యోగి, యోగినాం - యోగులలో, వరః - శ్రేష్ఠుడు.

తాత్పర్యం:

ఒకే దంతం, నాలుగు చేతులతో, పాశం, అంకుశం ధరించి, ఒక చేతితో భయాన్ని తొలగించి, మరొక చేతితో వరాలను ప్రసాదిస్తూ, మూషికాన్ని ధ్వజంగా కలిగిన, ఎరుపు వర్ణంలో, లంబోదరం, చాట వంటి చెవులు, ఎరుపు వస్త్రాలు ధరించి, ఎరుపు గంధంతో శరీరం పూసుకుని, ఎరుపు పువ్వులతో పూజించబడేవాడు, భక్తుల పట్ల దయగలవాడు, ఈ జగత్తుకు కారణం, నాశనం లేనివాడు, సృష్టి ప్రారంభంలో ఆవిర్భవించినవాడు, ఆది ప్రకృతి పురుషుడికి అతీతుడు అయిన గణపతిని నిత్యం ధ్యానించేవాడు యోగులలో శ్రేష్ఠుడు.

అష్టనామ గణపతి

నమో వ్రాతపతయే . నమో గణపతయే . నమః ప్రమథపతయే .

నమస్తేఽస్తు లంబోదరాయైకదంతాయ .

విఘ్ననాశినే శివసుతాయ . శ్రీవరదమూర్తయే నమో నమః .. 10..

ప్రతిపదార్థం:

నమో - నమస్కారం, వ్రాతపతయే - వ్రతాలకు అధిపతికి, గణపతయే - గణపతికి, ప్రమథపతయే - ప్రమథాలకు అధిపతికి (అహంకారాన్ని నాశనం చేసేవాడికి), నమస్తేఽస్తు - మీకు నమస్కారం అగుగాక, లంబోదరాయ - లంబోదరుడికి, ఏకదంతాయ - ఏకదంతుడికి, విఘ్ననాశినే - విఘ్నాలను నాశనం చేసేవాడికి, శివసుతాయ - శివుని కుమారుడికి, శ్రీవరదమూర్తయే - శుభకరమైన వరాలనిచ్చే మూర్తికి, నమో నమః - మాటిమాటికి నమస్కారం.

తాత్పర్యం:

దేవతల అధిపతికి, నియమాలకు, క్రమశిక్షణకు అధిపతికి, అహంకారాన్ని అణచివేసేవాడికి నమస్కారాలు. లంబోదరుడికి, ఏకదంతుడికి, అడ్డంకులను తొలగించేవాడికి, శివుని కుమారుడికి, వరాలు ప్రసాదించే దైవ స్వరూపుడికి మాటిమాటికి నమస్కారాలు.

ఫలశ్రుతి

ఏతదథర్వశీర్షం యోఽధీతే .. స బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ..
స సర్వతః సుఖమేధతే .. స సర్వ విఘ్నైర్నబాధ్యతే ..
స పంచమహాపాపాత్ప్రముచ్యతే ..
సాయమధీయానో దివసకృతం పాపం నాశయతి ..
ప్రాతరధీయానో రాత్రికృతం పాపం నాశయతి ..
సాయంప్రాతః ప్రయుంజానో అపాపో భవతి ..
సర్వత్రాధీయానోఽపవిఘ్నో భవతి ..
ధర్మార్థకామమోక్షం చ విందతి ..
ఇదమథర్వశీర్షమశిష్యాయ న దేయం ..
యో యది మోహాద్దాస్యతి స పాపీయాన్ భవతి
సహస్రావర్తనాత్ యం యం కామమధీతే
తం తమనేన సాధయేత్ .. 11..

ప్రతిపదార్థం:

ఫలశ్రుతి - ఫలాన్ని వినడం, ఏతత్ - ఇది, అథర్వశీర్షం - అథర్వశీర్షం, యోఽధీతే - ఎవడైతే చదువుతాడో, స - అతడు, బ్రహ్మభూయాయ - బ్రహ్మత్వం పొందడానికి, కల్పతే - అర్హుడు అవుతాడు, సర్వతః - అన్ని వైపుల నుండి, సుఖమేధతే - సుఖం పొందుతాడు, సర్వ - అన్ని, విఘ్నైః - ఆటంకాల నుండి, న బాధ్యతే - బాధపడడు, పంచమహాపాపాత్ - ఐదు మహాపాపాల నుండి, ప్రముచ్యతే - విముక్తి పొందుతాడు, సాయమధీయానో - సాయంకాలం చదివినవాడు, దివసకృతం - పగలు చేసిన, పాపం - పాపం, నాశయతి - నశింపజేస్తాడు, ప్రాతరధీయానో - ఉదయం చదివినవాడు, రాత్రికృతం - రాత్రి చేసిన, పాపం - పాపం, నాశయతి - నశింపజేస్తాడు, సాయంప్రాతః - ఉదయం మరియు సాయంకాలం, ప్రయుంజానో - పఠించేవాడు, అపాపో - పాపం లేనివాడు, భవతి - అవుతాడు, సర్వత్ర - అన్నిచోట్లా, అధీయానః - పఠించినవాడు, అపవిఘ్నః - ఆటంకాలు లేనివాడు, ధర్మ - ధర్మం, అర్థ - సంపద, కామ - కోరికలు, మోక్షం - మోక్షం, చ - మరియు, విందతి - పొందుతాడు, ఇదం - ఇది, అశిష్యాయ - అర్హత లేని శిష్యునికి, న దేయం - ఇవ్వకూడదు, యో -

ఎవడైతే, యది - ఒకవేళ, మోహాద్దాస్యతి - మోహంతో ఇస్తాడో, స - అతడు, పాపీయాన్ - పాపి, భవతి - అవుతాడు, సహస్రావర్తనాత్ - వేయి సార్లు ఆవృత్తి చేయడం వలన, యం యం - ఏ ఏ, కామమధీతే - కోరికను కోరుకుంటాడో, తం తమనేన - దానిని దీని ద్వారా, సాధయేత్ - సాధిస్తాడు.

తాత్పర్యం:

ఈ స్తోత్రం పఠించడం వలన కలిగే ఫలితాలు:

ఈ అథర్వశీర్షం పఠించినవాడు బ్రహ్మత్వం పొందడానికి అర్హుడు అవుతాడు. అతడు అన్ని వైపుల నుండి సుఖాన్ని పొందుతాడు మరియు అన్ని అడ్డంకుల నుండి విముక్తి పొందుతాడు. అతడు ఐదు మహాపాపాల నుండి విముక్తి పొందుతాడు. సాయంకాలం పఠిస్తే పగలు చేసిన పాపాలు నశిస్తాయి, ఉదయం పఠిస్తే రాత్రి చేసిన పాపాలు నశిస్తాయి. ఉదయం మరియు సాయంకాలం పఠిస్తే అన్ని పాపాల నుండి పూర్తిగా విముక్తి పొందుతాడు. ఎక్కడ పఠించినా అన్ని అడ్డంకుల నుండి విముక్తి పొందుతాడు. ధర్మం, అర్థం, కామం, మోక్షం అనే నాలుగు పురుషార్థాలను పొందుతాడు. అయితే, దీనిని అర్హత లేని శిష్యుడికి బోధించకూడదు. ఒకవేళ మోహంతో అలా చేస్తే, బోధించినవాడు పాపి అవుతాడు. దీనిని వెయ్యి సార్లు పఠిస్తే, కోరిన కోరికలన్నీ నెరవేరుతాయి.

అనేన గణపతిమభిషించతి స వాగ్మీ భవతి ..

చతుర్థ్యామనశ్నన్ జపతి స విద్యావాన్ భవతి .

స యశోవాన్ భవతి .. ఇత్యథర్వణవాక్యం ..

బ్రహ్మాద్యావరణం విద్యాత్ న బిభేతి కదాచనేతి .. 12..

ప్రతిపదార్థం:

అనేన - దీని ద్వారా, గణపతిం - గణపతిని, అభిషించతి - అభిషేకిస్తే, స - అతడు, వాగ్మీ - వాగ్ధాటి కలిగినవాడు, భవతి - అవుతాడు, చతుర్థ్యాం - చవితి రోజున (అమావాస్య/పౌర్ణమి నుండి నాలుగో రోజు), అనశ్నన్ - తినకుండా (ఉపవాసం ఉండి), జపతి - జపిస్తే, స - అతడు, విద్యావాన్ - విద్యావంతుడు, భవతి - అవుతాడు, యశోవాన్ - కీర్తివంతుడు, ఇతి - ఇది, అథర్వణవాక్యం - అథర్వవేద వాక్యం, బ్రహ్మాద్యావరణం - ఈ బ్రహ్మ విద్యను ఆచరిస్తే, విద్యాత్ - జ్ఞానం నుండి, న బిభేతి - భయపడడు, కదాచన - ఎప్పటికీ, ఏతి - ఇలా.

తాత్పర్యం:

దీని ద్వారా గణపతికి అభిషేకం చేస్తే, ఆ భక్తుడు గొప్ప వాగ్ధాటిని పొందుతాడు. అమావాస్య లేదా పౌర్ణమి నుండి నాలుగవ రోజున ఉపవాసం ఉండి దీనిని జపిస్తే, అతడు గొప్ప పండితుడు అవుతాడు మరియు కీర్తిని పొందుతాడు. ఇది అథర్వవేద వాక్యం. ఈ బ్రహ్మజ్ఞానాన్ని ఆచరించినవాడు ఎన్నటికీ భయపడడు.

యో దూర్వాంకురైర్యజతి స వైశ్రవణోపమో భవతి ..

యో లాజైర్యజతి స యశోవాన్ భవతి ..

స మేధావాన్ భవతి ..

యో మోదకసహస్రేణ యజతి

స వాంఛితఫలమవాప్నోతి ..

యః సాజ్యసమిద్భిర్యజతి

స సర్వం లభతే స సర్వం లభతే .. 13..

ప్రతిపదార్థం:

యో - ఎవడైతే, దూర్వాంకురైః - దూర్వాంకురాలతో, యజతి - పూజిస్తాడో/యాగం చేస్తాడో, స - అతడు, వైశ్రవణోపమో - కుబేరుడితో సమానంగా, భవతి - అవుతాడు, లాజైః - అటుకులతో, యజతి - పూజిస్తాడో, స - అతడు, యశోవాన్ - కీర్తివంతుడు, మేధావాన్ - మేధస్సు కలిగినవాడు, మోదకసహస్రేణ - వెయ్యి మోదకాలతో, వాంఛితఫలమవాప్నోతి - కోరిన ఫలాన్ని పొందుతాడు, యః - ఎవడైతే, సాజ్యసమిద్భిః - నెయ్యి మరియు సమిధలతో, యజతి - పూజిస్తాడో/యాగం చేస్తాడో, స - అతడు, సర్వం లభతే - అన్నీ పొందుతాడు.

తాత్పర్యం:

ఎవడైతే దూర్వాంకురాలతో పూజిస్తాడో, అతడు సంపదకు అధిపతి అయిన కుబేరుడితో సమానమవుతాడు. అటుకులతో పూజించేవాడు కీర్తిని, పాండిత్యాన్ని పొందుతాడు. వెయ్యి కొబ్బరి-బెల్లం కలిపిన ఉండలతో పూజిస్తే, కోరినవన్నీ పొందుతాడు. నెయ్యి మరియు సమిధలతో పూజించేవాడు అన్నీ పొందుతాడు, నిశ్చయంగా అన్నీ పొందుతాడు.

అష్టౌ బ్రాహ్మణాన్ సమ్యగ్గ్రాహయిత్వా
సూర్యవర్చస్వీ భవతి ..
సూర్యగ్రహే మహానద్యాం ప్రతిమాసంనిధౌ
వా జప్త్వా సిద్ధమంత్రో భవతి ..
మహావిఘ్నాత్ప్రముచ్యతే .. మహాదోషాత్ప్రముచ్యతే ..
మహాపాపాత్ ప్రముచ్యతే ..
స సర్వవిద్భవతి స సర్వవిద్భవతి ..
య ఏవం వేద ఇత్యుపనిషత్ .. 14..

ప్రతిపదార్థం:

అష్టౌ - ఎనిమిది, బ్రాహ్మణాన్ - బ్రాహ్మణులకు, సమ్యగ్గ్రాహయిత్వా - చక్కగా బోధించి, సూర్యవర్చస్వీ - సూర్యుని తేజస్సుతో సమానమైన తేజస్సును పొందుతాడు, భవతి - అవుతాడు, సూర్యగ్రహే - సూర్యగ్రహణం సమయంలో, మహానద్యాం - గొప్ప నదిలో, ప్రతిమాసంనిధౌ - విగ్రహం సమీపంలో, వా - లేదా, జప్త్వా - జపించి, సిద్ధమంత్రో - సిద్ధమైన మంత్రం కలవాడు, మహావిఘ్నాత్ - గొప్ప ఆటంకాల నుండి, ప్రముచ్యతే - విముక్తి పొందుతాడు, మహాదోషాత్ - గొప్ప దోషాల నుండి, మహాపాపాత్ - గొప్ప పాపాల నుండి, స - అతడు, సర్వవిద్ - సర్వజ్ఞుడు, య ఏవం వేద - ఎవడైతే ఇలా తెలుసుకుంటాడో, ఇత్యుపనిషత్ - ఇది ఉపనిషత్తు.

తాత్పర్యం:

ఈ అథర్వశీర్షాన్ని ఎనిమిది మంది బ్రాహ్మణులకు సరిగ్గా బోధించడం ద్వారా, సూర్యుని తేజస్సుతో సమానమైన తేజస్సును పొందుతాడు. లేదా సూర్యగ్రహణం సమయంలో, గొప్ప నదిలో లేదా విగ్రహం సమీపంలో ఈ మంత్రాన్ని జపిస్తే, అతడు మంత్రసిద్ధి పొందుతాడు. అతడు గొప్ప ఆటంకాల నుండి, గొప్ప దోషాల నుండి మరియు గొప్ప పాపాల నుండి విముక్తి పొందుతాడు. అతడు సర్వజ్ఞుడు అవుతాడు, సర్వజ్ఞుడు అవుతాడు. ఎవడైతే ఇలా తెలుసుకుంటాడో, అతడు సర్వజ్ఞుడు అవుతాడని ఉపనిషత్తు చెబుతుంది.

శాంతి మంత్రం

ఓం సహనావవతు .. సహనౌభునక్తు ..

సహ వీర్యం కరవావహై ..

తేజస్వినావధీతమస్తు మా విద్విషావహై ..

ఓం భద్రం కర్ణేభిః శృణుయామ దేవా .

భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః ..

స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిః .

వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ..

ఓం శాంతిః . శాంతిః .. శాంతిః ...

ఇతి శ్రీగణపత్యథర్వశీర్షం సమాప్తం ..

ప్రతిపదార్థం:

ఓం - ఓంకారం లేదా బ్రహ్మం, సహ - కలిసి, నౌ - మన ఇద్దరిని (గురువు, శిష్యుడు), అవతు - రక్షించుగాక, భునక్తు - ఆనందాన్ని ప్రసాదించుగాక, వీర్యం - పరాక్రమం/గొప్ప ప్రయత్నాలు, కరవావహై - చేద్దాము, తేజస్వి నౌ అధీతం అస్తు - మన అధ్యయనం ప్రకాశవంతంగా ఉండుగాక, మా విద్విషావహై - మనం ద్వేషించుకోకుండా ఉండుగాక, శాంతిః - శాంతి.

తాత్పర్యం:

ఓంకార రూపంలో ఉన్న దైవం గురువు, శిష్యుడు ఇద్దరినీ కలిసి రక్షించుగాక. మన ఇద్దరికీ ఆనందాన్ని ప్రసాదించుగాక. మనం ఇద్దరం కలిసి శ్రమించి, మన అధ్యయనం ప్రకాశవంతంగా ఉండుగాక. మనం ఇద్దరం ద్వేషించుకోకుండా ఉందుము గాక. మనం చెవులతో శుభకరమైన విషయాలను విందుము గాక, కళ్ళతో శుభకరమైన వాటిని చూచుదుము గాక. దృఢమైన అవయవాలతో, బలమైన శరీరాలతో, దైవాన్ని స్తుతిస్తూ, మాకు లభించిన ఆయుష్షును పూర్తిగా అనుభవింతుము గాక. ఇంద్రుడు, పూష, గరుడుడు, బృహస్పతి వంటి దేవతలు మాకు శుభాన్ని ప్రసాదించి మమ్మల్ని రక్షించుదురు గాక. మా చుట్టూ (లోపల మరియు వెలుపల) శాంతి నెలకొనుగాక.

ఇంతటితో శ్రీగణపత్యథర్వశీర్షం సమాప్తం.